

C/2024/1575

5.3.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Dyplomacja klimatyczna UE”

(opinia z inicjatywy własnej)

(C/2024/1575)

(C/2024/...) Sprawozdawca: **Stefano MALLIA**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.1.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	28.9.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.12.2023
Sesja plenarna nr	583
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	203/2/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) ponownie stwierdza, że współczesny kryzys klimatyczny zagraża już egzystencji człowieka, dlatego wymaga natychmiastowych, rzeczywistych i śmiałych działań. Nie można dłużej trwać w samozadowoleniu. Pracodawcy, związki zawodowe i społeczeństwo obywatelskie mają jasny i jednakowy pogląd na tę kwestię.

1.2. Odnośnie do dyplomacji klimatycznej EKES jest głęboko przekonany, że aby dokonać dalszych postępów, trzeba podnieść ją do rangi sztandarowego działania w sprawach zewnętrznych i polityce zagranicznej UE. W samej swojej istocie dyplomacja klimatyczna to dyplomacja zapobiegawcza i wielopoziomowa.

1.3. EKES docenia dotychczas wykonaną pracę i pochwała rolę lidera i mediatora (ang. leadiator), jaką UE odgrywa w międzynarodowych negocjacjach w sprawie klimatu, łącząc przywództwo i mediację w kształtowaniu międzynarodowych działań w dziedzinie klimatu, które obejmują zarówno przyczyny, jak i konsekwencje zmiany klimatu (łagodzenie i przystosowanie). Aby jednak cieszyć się zaufaniem i wzmocnić tę swoją rolę, UE musi nie tylko wyznaczyć sobie ambitne cele, lecz także skutecznie je osiągać.

1.4. Aby UE stała się główną siłą torującą drogę do neutralności klimatycznej, potrzebuje nowego, solidnego i wiarygodnego planu strategicznego dla dostosowania swojej dyplomacji klimatycznej do dzisiejszego krajobrazu geopolitycznego i do celów zrównoważonego rozwoju ONZ. Ta strategia powinna określać zarówno krótko-, jak i długoterminowe priorytety oraz konkretne działania dla różnych podmiotów UE z myślą o włączeniu działań w dziedzinie klimatu do wszystkich obszarów działań zewnętrznych, w tym bezpieczeństwa i obrony, handlu, inwestycji, transportu, migracji, współpracy rozwojowej, pomocy finansowej i wsparcia technicznego, kultury i zdrowia. Powinna też wzbogacić zestaw narzędzi dyplomacji klimatycznej o nowe inicjatywy mające na celu nie tylko zwiększenie ambicji klimatycznych, ale również wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk UE, a także informowanie o kosztach i korzyściach związanych z działaniami w dziedzinie klimatu i ze sprawiedliwą transformacją.

1.5. EKES zdecydowanie popiera przyjęcie szerszego spojrzenia na europejską dyplomację klimatyczną, które obejmowałoby szereg działań angażujących podmioty nie tylko państwowe, ale również niepaństwowe. W europejskiej dyplomacji klimatycznej należy uwzględnić i w jak największym stopniu wykorzystywać rolę społeczeństwa obywatelskiego, prywatnych zainteresowanych stron, przedsiębiorstw i związków zawodowych. Dzięki współtworzeniu polityk, które byłoby łatwo zaakceptować i wdrożyć, dyplomacja klimatyczna będzie korzystała z rozwiązań znajdujących na innych szczeblach (np. regionalnym i lokalnym), a także z ulepszonych wdrażania, które można upowszechnić na zewnątrz. Społeczeństwo obywatelskie i sektor prywatny odgrywają w dyplomacji klimatycznej istotną rolę, ponieważ – przy odpowiednim wsparciu i ramach prawnych – mogą eksportować najlepsze praktyki do swoich zagranicznych odpowiedników.

1.6. Mając na uwadze konsolidację wyżej opisanych działań, EKES przypomina o swoich propozycjach dotyczących utworzenia sieci dyplomacji klimatycznej społeczeństwa obywatelskiego i wzmocnienia wewnętrznych grup doradczych. Uważa, że UE powinna uczynić zmianę klimatu strategicznym priorytetem w dialogach dyplomatycznych i inicjatywach podejmowanych na różnych forach i z różnymi partnerami.

1.7. W ramach przygotowań do COP 28 europejska dyplomacja klimatyczna będzie musiała wykazać się skutecznością w dwóch nieodzownych przedsięwzięciach. Po pierwsze, opierając się na swoim znaczącym wkładzie w ustanowienie podczas COP 27 funduszu strat i szkód, UE powinna w dalszym ciągu dążyć do jego skutecznego uruchomienia. Po drugie, skoro podczas COP 28 będzie miał miejsce ostatni etap globalnego przeglądu porozumienia klimatycznego z Paryża, a dzisiejsze globalne zobowiązania nie wystarczą do osiągnięcia celów tego porozumienia, UE powinna zrobić wszystko co w jej mocy, aby przekonać inne państwa do uaktualnienia ich celów na 2030 r., wesprzeć je za pomocą rzeczywistych działań i lepiej wykorzystać wszelkie dostępne rozwiązania.

2. Cel niniejszej opinii

2.1. Celem tej opinii jest przedstawienie ogólnego spojrzenia EKES-u na kwestię dyplomacji klimatycznej. Krótko mówiąc, dyplomacja klimatyczna ujmuje zmianę klimatu jako element polityki działań zewnętrznych i uwypukla potrzebę uwzględnienia celów klimatycznych i przeciwdziałania ryzyku klimatycznemu na najwyższym szczeblu dyplomatycznym i we wszystkich obszarach polityki.

2.2. EKES pragnie zająć stanowisko instytucjonalne, aby zaprezentować poglądy zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego UE na pierwszoplanową rolę, jaką dyplomacja klimatyczna odgrywa we wdrażaniu porozumienia klimatycznego z Paryża i zobowiązania UE do osiągnięcia neutralności emisyjnej do 2050 r.

3. Uwagi ogólne

3.1. Od chwili publikacji pierwszego sprawozdania UE poświęconego zmianie klimatu i bezpieczeństwu międzynarodowemu (tzw. sprawozdanie Solany z 2008 r.⁽¹⁾), w którym wyraźnie uznano zmianę klimatu za czynnik zwielokrotniający zagrożenie dla bezpieczeństwa i stabilności na całym globie, UE traktuje zmianę klimatu jako zagadnienie polityki działań zewnętrznych. Stworzyła w związku z tym koncepcję dyplomacji klimatycznej i zestaw narzędzi dyplomatycznych, aby na całym świecie zwiększać ambicje w zakresie klimatu. Chociaż koncepcja początkowo opierała się na działaniach poszczególnych krajów, podejście do dyplomacji klimatycznej poszerzono o rolę podmiotów niepaństwowych i różnych sieci między krajami i w ich obrębie w zwiększaniu ambicji klimatycznych.

3.2. UE odegrała zatem istotną rolę jako lider i mediator (ang. *leaditor* ⁽²⁾) w kształtowaniu międzynarodowych działań w dziedzinie klimatu, które obejmują zarówno przyczyny, jak i konsekwencje zmiany klimatu (łagodzenie i przystosowanie). Utworzenie strategicznych sojuszy dzięki silnej dyplomacji klimatycznej UE przyczyniło się m.in. do zawarcia porozumienia klimatycznego z Paryża w 2015 r. Ogólnie rzecz biorąc, UE poczyniła znaczne postępy w umacnianiu – w stosunkach międzynarodowych – swojej pozycji lidera świadomego zagadnień klimatu, konsolidując w ten sposób swoją siłę przekonywania i wpływy międzynarodowe ⁽³⁾. Pozytywne zmiany w tym kierunku obejmowały ciągłe aktualizowanie dokumentów strategicznych w tej kwestii, mianowanie doradcy specjalnego (*hors classe*) ds. dyplomacji klimatycznej w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych i organizację dorocznego tygodnia dyplomacji klimatycznej wraz ze skoordynowanymi działaniami różnorodnych podmiotów, w tym delegatur UE w państwach trzecich. EKES wnosi wkład w te wysiłki, umożliwiając posiedzenia wewnętrznych grup doradczych, które wzmacniają partnerstwa handlowe ze stronami spoza UE w oparciu o ekologiczny, sprawiedliwy i zrównoważony wzrost gospodarczy, oraz umacniając rolę społeczeństwa obywatelskiego w tych procesach.

3.3. Zapoczątkowanie Europejskiego Zielonego Ładu w 2019 r. stworzyło nowe wyzwania z perspektywy dyplomacji klimatycznej UE. Europejski Zielony Ład to jak dotychczas najambitniejszy na świecie plan wdrażania porozumienia paryskiego, obejmujący zarówno cel na rok 2050 w zakresie obniżenia emisyjności, jak i zobowiązanie do ochrony przyrody i odbudowy zasobów przyrodniczych, z jednoczesnym zadbaniem o sprawiedliwą transformację, w której nikt nie zostanie pominięty. Ta strategia, zmierzająca do zrównoważonego przekształcenia gospodarki UE, nieuchronnie będzie wpływała na geopolitykę ⁽⁴⁾. Wraz z przyjęciem unijnego prawa o klimacie i pakietu legislacyjnego „Gotowi na 55” aspiracje Europejskiego Zielonego Ładu stały się prawnie wiążące i zaczęto je wprowadzać w praktykę. Taka zrewidowana polityka wewnętrzna UE określająca ambitniejsze cele klimatyczne zmieni stosunki z głównymi krajami dostarczającymi energię i z krajami produkującymi surowce na potrzeby odnawialnych źródeł energii i czystych technologii. Wpłyne na modele handlu i inwestycji, zwłaszcza za pośrednictwem mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂.

⁽¹⁾ <https://op.europa.eu/pl/publication-detail/-/publication/489ee3e8-41d1-4af1-bdcf-fa42f3355af1>

⁽²⁾ Oberthür, S., „Where to go from Paris? The European Union in climate geopolitics”, *Global Affairs*, 2016 (<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23340460.2016.1166332>).

⁽³⁾ Te postępy streszczono w badaniu zamówionym przez Komisję Spraw Zagranicznych PE (AFET) i opublikowanym w 2021 r.: Tanzler, D., Ivleva, D., Hausotter, T., *EU climate change diplomacy in a post-COVID-19 world*, ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653643/EXPO_STU\(2021\)653643_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653643/EXPO_STU(2021)653643_EN.pdf)).

⁽⁴⁾ Leonard, M., Pisani-Ferry, J., Shapiro, J., Tagliapietra, S., Wolff, G., „The geopolitics of the European Green Deal”, *Policy Contribution*, 04/2021, Bruegel.

3.4. Nawet jeśli Europa stanie się neutralna dla klimatu do 2050 r., na pewno nie wystarczy to do osiągnięcia celu porozumienia paryskiego, którym jest złagodzenie globalnego ocieplenia, ponieważ emisje UE stanowią dziś mniej niż 10 % światowych emisji gazów cieplarnianych. Dlatego największym wyzwaniem stojącym przed dyplomacją klimatyczną UE jest przekonanie innych krajów do tego, by przyjęły ambitniejsze cele klimatyczne, szybko obniżyły emisyjność swoich gospodarek i opracowały konkretne strategie polityczne z myślą o osiągnięciu tych celów z jednoczesnym wspieraniem grup najbardziej narażonych, jak też aby rozwijały pozytywną dynamikę dla szybszej zielonej i sprawiedliwej transformacji, mobilizując swoje sieci partnerstwa i wzmacniając potencjał dyplomatyczny.

3.5. Działania w dziedzinie klimatu straciły na znaczeniu, przynajmniej tymczasowo, ze względu na ogromne wyzwania, przed którymi stanął świat w sferze bezpieczeństwa energetycznego. Chociaż UE postanowiła wznowić swoją transformację ekologiczną po pandemii COVID-19, wojna w Ukrainie i będący jej następstwem kryzys energetyczny wpłynęły na krótkoterminowe priorytety w niektórych państwach członkowskich, pociągając za sobą m.in. opóźnienia w wycofywaniu węgla, lub nawet inwestycje w nową działalność związaną z wydobyciem paliw kopalnych w celu zaspokojenia potrzeb energetycznych tych krajów. Takie środki stanowią mylące sygnały dla państw trzecich i będą usprawiedliwiać opóźnienia w ich własnej transformacji, podczas gdy te państwa potrzebują większej spójności, by przyspieszyć transformację ekologiczną, jak podkreślono w planie szybkiego zmniejszenia zależności od rosyjskich paliw kopalnych (REPowerEU).

3.6. Sukces dyplomacji klimatycznej zależy w dużym stopniu od wewnętrznych decyzji UE w obszarze polityki klimatycznej. Aby zachować wiarygodność, UE musi nie tylko ustanowić ambitne cele, lecz także skutecznie je osiągać. Trzeba dostrzec, że nawet jeśli obecne cele zostaną osiągnięte, UE nie przyjęła niezbędnych środków, by utrzymać wzrost temperatury na poziomie co najwyżej 1,5 °C. UE musi pokazać gotowość do tego, by odpowiednio zwiększyć swoje ambicje, uznać własne niedociągnięcia oraz wykazać prawdziwą otwartość i chęć uczenia się od innych narodów, a jednocześnie dzielić się najlepszymi praktykami i doświadczeniami. Ponadto spójność polityki klimatycznej UE w różnych sektorach jest niezbędna dla zapewnienia konsekwentnego i jednolitego podejścia w zakresie podejmowania wyzwań związanych ze zmianą klimatu oraz dla dalszego zwiększania wiarygodności UE jako światowego lidera w dziedzinie klimatu. Dzięki przyjęciu takiego całościowego podejścia UE może rozwijać środowisko autentycznej współpracy, intensyfikując globalne wysiłki na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu i skutecznego reagowania na związane z nią pilne wyzwania.

3.7. Rok 2023 to niezwykle ważny moment dla międzynarodowego systemu w dziedzinie klimatu. Podczas COP 28 będzie miał miejsce trzeci i ostatni etap globalnego przeglądu porozumienia klimatycznego z Paryża – proces podsumowania realizacji porozumienia. Ten krok ma decydujące znaczenie dla oceny zbiorowych postępów społeczności światowej na drodze do realizacji głównego założenia porozumienia i jego celów długoterminowych. Ustalone na poziomie krajowym wkłady, które zgłoszono do tej pory, nie doprowadzą jednak do redukcji emisji netto zgodnej z celem dotyczącym 1,5 °C. UE musi zmobilizować swoją sieć partnerstw, aby wypracować konsensus w sprawie zobowiązania do całkowitego wycofania paliw kopalnych oraz przyspieszyć wycofywanie węgla na świecie. W związku z tym powinna wykazać swoją wiarygodność i zaangażowanie na rzecz transformacji ekologicznej, dostosowując własną politykę energetyczną do celów klimatycznych. Może też opracować wskazówki co do następnej generacji ustalonych na poziomie krajowym wkładów.

3.8. Niektóre kraje emitujące znaczne ilości gazów cieplarnianych uruchamiają ambitne plany klimatyczne, które nie są całkowicie zgodne z ich zobowiązaniami międzynarodowymi. Amerykańska ustawa o obniżeniu inflacji obejmuje szeroko zakrojony pakiet środków polityki klimatycznej, który pomoże temu krajowi, emitującemu najwięcej CO₂ po Chinach, osiągnąć jego cel klimatyczny na 2030 r. Ta ustawa powinna jednak również budzić poważne obawy, gdyż dotacje na rzecz technologii przyjaznych dla klimatu obejmujące wymóg stosowania materiałów miejscowego pochodzenia będą miały zakłócający wpływ, a więc zmuszą konkurentów, w tym zwłaszcza UE, do przyjęcia takiej samej strategii. Nie można pozwolić, by przeciwdziałanie zmianom klimatu przerodziło się w wojnę na dotacje. Należy dążyć do współpracy, a nie konfrontacji. W tym samym duchu trzeba również zająć się kwestią dopłat do paliw kopalnych.

4. Uwagi szczegółowe

UE jako główna siła torująca drogę do neutralności emisyjnej

4.1. EKES uważa, że UE powinna uczynić zmianę klimatu strategicznym priorytetem w dialogach dyplomatycznych i inicjatywach podejmowanych na różnych forach i z różnymi partnerami.

4.2. EKES jest zdania, że UE powinna przywrócić dyplomacji klimatycznej należną jej rolę, tj. podnieść ją do rangi sztandarowej polityki w swoich stosunkach zagranicznych i sprawach zewnętrznych. Ponieważ zmiana klimatu staje się coraz ważniejszym czynnikiem migracji i innych zjawisk, staje się oczywiste, że w najbliższej przyszłości wiele wyzwań zewnętrznych, przed którymi staną UE i jej państwa członkowskie, będzie miało swoje źródło w nierównowadze klimatycznej. Dlatego dyplomacja klimatyczna powinna znaleźć się w centrum wszystkich stosunków dyplomatycznych i stać się ich integralną częścią, co zapewni UE potężne i konstruktywne narzędzie, które pozwoli jej pozostać w światowej czołówce dyplomatycznej.

4.3. Aby UE stała się główną siłą przecierającą szlak do neutralności klimatycznej, potrzebuje nowego, solidnego i wiarygodnego planu strategicznego dla dostosowania swojej dyplomacji klimatycznej do dzisiejszego krajobrazu geopolitycznego. Ta strategia powinna określać zarówno krótko-, jak i długoterminowe priorytety oraz konkretne działania dla różnych podmiotów UE z myślą o włączeniu działań w dziedzinie klimatu do wszystkich obszarów działań zewnętrznych, w tym handlu, inwestycji, transportu, migracji, współpracy rozwojowej, kultury i zdrowia.

4.4. UE może wzbogacić zestaw narzędzi dyplomacji klimatycznej o nowe inicjatywy, których celem będzie nie tylko podniesienie poziomu ambicji w dziedzinie klimatu, ale również wymiana doświadczeń UE i przeciwdziałanie ryzyku związanemu z klimatem. UE ma obowiązek dzielić się z innymi krajami wiedzą – także wiedzą fachową – na temat ograniczania emisji dwutlenku węgla, w tym na temat technologii efektywności energetycznej i systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS), jak też uznać kapitałną rolę, jaką odnawialne źródła energii odgrywają w poprawie bezpieczeństwa energetycznego.

Całościowe podejście w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu

4.5. EKES propaguje całościowe podejście do przeciwdziałania zmianie klimatu. Postrzega zmianę klimatu nie tylko jako problem środowiskowy wymagający rozwiązań technicznych lub zmian zachowań, ale również jako problem społeczny, w którego przypadku rozwiązania obejmują także zmiany gospodarcze, polityczne, kulturowe i instytucjonalne. Niektóre z tych rozwiązań mogą przekształcić społeczeństwo w sposób, który pozwoli sprostać licznym wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu i budowaniem odporności, np. przeciwdziałać ubóstwu i nierównościom, brakowi bezpieczeństwa żywnościowego i wodnego, utracie różnorodności biologicznej i kryzysom zdrowotnym. Jednocześnie rozwiązania tych problemów mogą przyczynić się do łagodzenia zmiany klimatu i do przystosowania się do niej. Dlatego dyplomacja klimatyczna powinna stanowić integralną część nadrzędnej strategii, zgodnie ze zobowiązaniami UE do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju ONZ.

Dyplomacja klimatyczna i umowy handlowe

4.6. UE musi dostrzec wagę dostosowania polityki handlowej do swoich ambitnych celów klimatycznych i dyplomacji klimatycznej. Wymaga to kompleksowego podejścia, które zapewni ogólne ograniczenie emisji, a nie ich outsourcing, jak w przeszłości. Propagując zrównoważony rozwój i włączając zagadnienia klimatyczne do umów handlowych, UE może rozwijać globalne ramy, które będą sprzyjały postępom w dziedzinie ochrony środowiska i praktykom niskoemisyjnym. Jest konieczne, aby w tym umowach były uwzględniane sprawiedliwe praktyki handlowe i aby tym samym prowadziły one do zmniejszenia ucieczki emisji^(?) i zapobiegały przenoszeniu wysokoemisyjnych gałęzi przemysłu do krajów, w których obowiązują mniej rygorystyczne przepisy środowiskowe. Jest to sprawa o pierwszorzędym znaczeniu, jeśli UE ma być skutecznym światowym liderem w walce ze zmianą klimatu.

Europejski Zielony Ład i jego następstwa dla dyplomacji klimatycznej UE

4.7. Komisja Europejska i Europejska Służba Działań Zewnętrznych powinny określić i przeanalizować geopolityczne skutki i szanse związane z wdrożeniem Europejskiego Zielonego Ładu, biorąc pod uwagę obecne wyzwania wewnętrzne i zewnętrzne i ich wpływ na społeczeństwo obywatelskie. Musimy zbadać geopolityczne następstwa Europejskiego Zielonego Ładu dla podmiotów gospodarczych i wzmocnić dialog na temat szans i zagrożeń dla biznesu związanych ze zmianą klimatu.

4.8. Jeśli UE skutecznie wdroży Europejski Zielony Ład na swoim terytorium, zyska wiarygodność, by wpływać na innych i inspirować ich do opracowywania podobnych planów działań ekologicznych. Dlatego powinna zwiększyć koordynację między podmiotami UE – zarówno państwami członkowskimi, jak i instytucjami – aby zapewnić dostosowanie ich polityki do celów klimatycznych i przyspieszenie działań krajowych na rzecz wdrożenia Europejskiego Zielonego Ładu. Należy rozwinąć lepszą koordynację z ministerstwami spraw zagranicznych państw członkowskich, zachęcając je do dostosowania ich polityki zagranicznej do wymogów klimatycznych i celów Europejskiego Zielonego Ładu.

4.9. Pakiety Zielonego Ładu są znacznie bardziej kompleksowe niż pojedyncze elementy polityki. UE może odgrywać istotną rolę, udzielając pomocy technicznej i budując zdolności do opracowywania regionalnych planów działania (na przykład śródziemnomorskiego zielonego ładu w kontekście współpracy eurośródziemnomorskiej, zielonego ładu AKP w kontekście partnerstwa AKP–UE lub zielonego ładu dla Europy Południowo-Wschodniej w kontekście procesu współpracy w tym regionie) oraz propagując sprawiedliwą transformację w kierunku neutralności klimatycznej do 2050 r.

^(?) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zgodność polityki handlowej UE z Europejskim Zielonym Ładem” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 66).

4.10. Nie we wszystkich krajach występuje potencjał finansowy i technologiczny lub zasoby niezbędne do budowania zdolności, aby mogły one podążać tą samą drogą. UE powinna inicjować i rozwijać ścieżki infrastruktury, finansowania i zarządzania poprzez mobilizację publicznych i prywatnych źródeł finansowania, aby pomóc krajom partnerskim i sąsiadującym w radzeniu sobie ze skutkami Europejskiego Zielonego Ładu, sprzyjać ich dywersyfikacji gospodarczej, kształtować plany sprawiedliwej transformacji i wspierać projekty w zakresie przystosowania się i zarządzania ryzykiem w celu zapobiegania zagrożeniom związanym z niestabilnością klimatu i ograniczania ich.

Europejski niebieski ład⁽⁶⁾

4.11. EKES uważa, że kryzys dotyczący wody jest faktem, którym należy zająć się zarówno na szczeblu unijnym, jak i międzynarodowym. Trzeba mu stawić czoła z takim samym poczuciem pilności sprawy i determinacją jak kryzysowi klimatycznemu, a w istocie oba te kryzysy są ze sobą wyraźnie powiązane. EKES wzywa do ustanowienia niebieskiego ładu UE jako odrębnego priorytetu strategicznego, który z kolei wymaga zdecydowanego przywództwa na szczeblu zarówno europejskim, jak i międzynarodowym.

4.12. EKES apeluje o utworzenie Europejskiego Centrum Wodnego, które miałyby wymiar międzynarodowy i mogłyby pomagać krajom – także tym sąsiadującym z UE i położonym dalej – w gospodarowaniu zasobami wodnymi. To centrum powinno prezentować wyróżniające się przypadki współpracy i wydawać zalecenia polityczne z myślą o stopniowej realizacji celów polityki niebieskiego ładu.

COP 28 i umowy międzynarodowe

4.13. UE walnie przyczyniła się do podjęcia przełomowej decyzji o utworzeniu funduszu strat i szkód podczas COP 27 w Szarm el-Szejk. Istotnym wyzwaniem w przyszłym roku będzie uruchomienie funduszu i zapewnienie jego kapitalizacji finansowej. Aby ten projekt odniósł trwały sukces, głównym celem unijnej dyplomacji klimatycznej powinna być mobilizacja środków finansowych na fundusz strat i szkód.

4.14. Przeciwdziałanie zmianie klimatu to nie tylko ograniczanie emisji CO₂. Obejmuje także szereg działań dotyczących w szczególności przystosowania się, gospodarki wodnej, utraty różnorodności biologicznej i zanieczyszczenia środowiska, do których w wielu przypadkach można podejść lepiej z wykorzystaniem synergii, tak aby chronić grupy najbardziej narażone. Działania w zakresie ochrony przyrody i odbudowy zasobów przyrodniczych w UE i na całym świecie przy wsparciu UE – zgodnie z globalnymi ramami różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu i wdrażaniem unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 – mogą przynieść korzyści pod względem zarówno łagodzenia zmiany klimatu, jak i przystosowania się do niej.

4.15. W celach zrównoważonego rozwoju ONZ na 2030 r., które EKES poparł we wcześniejszych opiniach, wskazano, że wszystkie te cele są ze sobą powiązane, i przewidziano globalny plan działania obejmujący nie tylko nagłą kwestię klimatyczną, ale również inne konieczne cele w zakresie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego. W tym kontekście UE może być istotnym partnerem dla innych krajów, zapewniając wiedzę, łącznie z wiedzą fachową, najlepsze praktyki i technologie służące osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju i wskazywaniu kierunku działań.

Wielopoziomowa dyplomacja klimatyczna

4.16. Dyplomacja klimatyczna ma charakter wielopoziomowy. Odnosi się nie tylko do tradycyjnej dyplomacji między państwami, ale również do zaangażowania innych podmiotów dyplomatycznych takich jak regiony, miasta, przedsiębiorstwa, związki zawodowe, środowiska akademickie, specjaliści naukowci. Te wszystkie podmioty szczebla niższego niż krajowy mogą być inicjatorami zmian i transformacji klimatycznej. EKES uważa, że społeczeństwo obywatelskie powinno odgrywać decydującą rolę we współtworzeniu ambitnej i skutecznej polityki klimatycznej w Europie i na całym świecie. UE musi dawać przykład, umożliwiając zorganizowany udział społeczeństwa obywatelskiego, w tym kobiet i młodzieży, w kształtowaniu polityki klimatycznej, i zachęcać inne państwa do stosowania podobnego partycypacyjnego i integracyjnego podejścia podczas projektowania reakcji na zmianę klimatu.

4.17. Międzynarodową współpracę i koordynację w dziedzinie klimatu można zapewnić także poprzez różne sieci obejmujące władze lokalne, partnerów społecznych i społeczeństwo obywatelskie. EKES proponuje, aby wprowadzić w życie koncepcję dyplomacji klimatycznej jako środka promowania dialogu i zacieśniania współpracy w kwestiach związanych ze zmianą klimatu na wszystkich szczeblach między krajami i w ich obrębie. Należy przy tym w pełni uwzględnić wdrażanie międzynarodowych praw człowieka. UE ma możliwości, by rozszerzyć dialogi w dziedzinie klimatu na temat tego, jak promować neutralność klimatyczną i jak cele w zakresie sprawiedliwej transformacji i ekologicznej odbudowy gospodarki są realizowane w UE.

⁽⁶⁾ Opinia ogólna EKES-u „Apel o Niebieski Ład UE” (Dz.U. C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj>).

4.18. W ramach dyplomacji klimatycznej należy propagować międzypokoleniową perspektywę, która pozwoli zaspokoić potrzeby przyszłych pokoleń i zagwarantować ich prawa. Strategie i polityki trzeba opracowywać tak, aby zabezpieczyć dobrostan i zrównoważoną przyszłość tych pokoleń. Ponadto należy dostrzec kapitalną rolę młodzieży w kształtowaniu polityki klimatycznej, nowych perspektyw i innowacyjnych pomysłów oraz niezachwianą determinację, z jaką młodzież podchodzi do walki z kryzysem klimatycznym. Upodmiotowienie młodych ludzi jako uczestników dyplomacji i sprzyjanie ich udziałowi w sieciach międzynarodowych może zrodzić owocną współpracę i pobudzać transformacyjne działania na rzecz bardziej zrównoważonego świata.

4.19. UE powinna wykazać się przywództwem, prowadząc komunikację na temat nie tylko zagrożeń i możliwości związanych ze zmianą klimatu, ale także kosztów i walorów działań w dziedzinie klimatu oraz tworząc warunki sprzyjające zmianom. EKES zwraca uwagę na popartą przez siebie we wcześniejszych opiniach propozycję utworzenia sieci dyplomacji klimatycznej społeczeństwa obywatelskiego⁽⁷⁾. Sugeruje też, aby zaangażować zainteresowane strony, które wpływają na znaczenie kwestii zmiany klimatu w programie politycznym, takie jak media, przemysł i ogół społeczeństwa obywatelskiego. Siła współpracy między różnymi dyscyplinami i sektorami przyniesie lepsze wyniki i pozwoli przejść od debaty do wdrożenia rozwiązań.

4.20. EKES zachęca instytucje UE do opracowywania i wspierania inicjatyw na rzecz nowych programów partycypacyjnych i bardziej sprzyjających włączeniu społecznemu, które umożliwiają współprojektowanie rozwiązań związanych z klimatem w wymiarze transgranicznym.

Bruksela, dnia 14 grudnia 2023 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

(7) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).